

Toekomstvisie vrijwilligers en leden
Wijkboerderij de Veldmuis
op
Molenweide en Groene Oase

December 2022

Samenvattend:

- Het plan gepresenteerd door de Veldmuis geeft invulling aan het merendeel van de door de gemeente gepresenteerde pakket van eisen voorkomende uit (toekomstige)bewoners van de wijk.
- Er dient op korte termijn een oplossing te komen voor de organisatorische en financiële crisis waarin de Veldmuis zich bevindt, b.v. door onderbrengen bij ZNMC.

1. Inleiding

Met MAAK wil Zaanstad een stad zijn waar mensen met plezier wonen, werken en leren. Daarom werkt Zaanstad aan meer en betere woningen, verbindingen en voorzieningen. Het ontwerp van de Molenweide en de Groene Oase speelt een belangrijke rol in het ontwikkelen van ecologisch verantwoorde groenvoorzieningen en ontmoetingsplaatsen in een groenarm Westerwating.

Daarnaast is in het Groen- en Waterplan van de Gemeente Zaanstad dit gebied vastgelegd als groenstructuur binnen het stedelijk gebied. Het streven is de molen De Held Jozua, natuurspeelplaats De Zaanse Wachter (in de volksmond de Groene Oase) en wijkboerderij De Veldmuis beter met elkaar te verbinden. In het hiernavolgende discussiestuk wordt gepoogd hieraan concreet invulling te geven.

2. Beoogde eindsituatie (schets)

Zaanse helden, vanaf de gemeenschappelijke daktuin loop je via de loopbrug direct de Groene Oase en vandaar de Wijkboerderij in. Door de wijkboerderij kun je je weg vervolgen naar het Natura2000-gebied Polder Westzaan (deelgebied Westzijderveld) en de bijbehorende fiets en wandelpaden.

De overige delen van de wijk worden tevens via bruggen verbonden met de wijkboerderij (in totaal vier toegangen). (De noordelijke en zuidelijke toegang bestaan al. De westelijke en de oostelijke brug komen er nieuw bij.)

Schets beoogde situatie:

Past in 'big picture' qua logistiek naar Westzijderveld (doorgaande weg)

Deze weg bestaat gedurende de dag, dan is de wijkboerderij open (7 dagen per week) en kan een veilige omgeving gegarandeerd worden. Gedurende de avond en nacht (er zal dan ook weinig behoefte zijn om op die tijden buiten de gemeenschappelijke tuin te gaan recreëren) is de deze weg afgesloten (voorkomt overlast voor de omwonenden en is preventief m.b.t. vernielingen en andere criminaliteit).

(N.b. gezien de potentiële overlast die de huidige bewoners zouden kunnen ondervinden van een aan hun terrein grenzend pad is het sterk aan te raden het pad van de loopbrug meer naar de zuidkant van de natuurspeeltuin te verleggen, en daarmee het noordelijke pad te laten vervallen. Deze maatregel biedt ook extra ruimte voor natuurontwikkeling)

Ontmoetingsplek

De wijkboerderij geeft met haar dagelijkse (overdag) openstelling invulling aan ontmoetingsplaats voor de wijkbewoners, contact van jongeren met dieren en de bijbehorende educatie, (arbeids)participatie en natuurbeleving.

Professionalisering

Om de wijkboerderij (conform de uitgangspunten van de plannen van de gemeente) levensvatbaar te houden is het nodig het beheer te professionaliseren in de vorm van een vanuit de gemeente aangestelde (en betaalde) beheerder. De beheerder kan onder de paraplu vallen van de stichting ZNMC. De stichting is in opdracht van de gemeente nu al beheerder van de stadsboerderij in het Darwinpark, de heemtuin en de schooltuinen. Dit beheer vindt op die plekken plaats met betaalde krachten en vrijwilligers. De nieuwe beheerder van de Veldmuis kan dus tevens de zorg dragen voor de aansturing van de betrokken vrijwilligers waaronder mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en mensen die vanuit participatie aan 'verplichtingen' voldoen.

Horeca

Horeca kan tevens door deze vrijwilligers worden ingevuld. Onder horeca zal de verkoop van koffie, ijs, door de boerderij geproduceerde artikelen e.g. eieren, tosti's, gebak en gezonde snacks moeten worden verstaan. Dus beperkt en gericht op non-alcoholisch bezoek met kinderen /jong volwassenen/ wijkbewoners.

Natuurwaarde

De natuurwaarde van het hele plangebied is nu al hoog en kan door wat aanvullende maatregelen nog sterk verbeteren. Op de plankaart (3.6) zijn de plaatsen aangegeven waar de natuur met wat eenvoudige maatregelen nog aantrekkelijker kan worden.

Educatie

Ter plekke kan informatie gegeven worden over de natuur. Er is nu al informatiemateriaal, gericht op kinderen, over de aanwezige natuur ontwikkeld. Daarnaast kan gedacht worden aan het ontwikkelen van speciale natuurroutes. Hiermee kan ook de natuur (naast de cultuurhistorie) als verbindend thema tussen de deelgebieden fungeren.

Ook de cultuurhistorie kan aan bod komen. Alle drie de onderdelen van het plangebied hebben een verbindende historie wat betreft molens. De Veldmuis is genoemd naar de molen die er heeft gestaan en de natuurspeelplaats heeft een balkenhaven, gericht op houtzaagmolen de Held Jozua. Wellicht kan inspiratie opgedaan worden bij het Molenmuseum op de Zaanse Schans voor speeltoestellen voor kinderen op dit gebied.

Upgrading

Om de aantrekkelijkheid van het gebied nog meer te vergroten verdient het aanbeveling plaatselijk nog wat meer bankjes, picknicktafels en beplanting aan te brengen. Ook kan gedacht worden aan extra doe-dingen voor kinderen, zoals bijvoorbeeld aanleg van een blotevoeten pad, enz. Ook hierover kan contact opgenomen worden met andere organisaties (bijvoorbeeld de Poelboerderij in Wormer) om ideeën op te doen.

Kortom,

er ontstaat door de inrichtingsmaatregelen een ecologisch verantwoorde oase in sterk verstedelijkt gebied.

Bovendien wordt het plangebied door de te nemen maatregelen aanzienlijk beter ontsloten.

Contact met andere mensen, dieren (al dan niet wild), rust, ontspanning en natuurbeleving zijn de verbindende thema's.

Maar om een veilige toekomstbestendige enclave te kunnen zijn, is minimaal het huidige terrein met een oppervlakte van circa 0,75 ha noodzakelijk. (zie 3.4) Daarnaast is professionalisering van het beheer een vereiste.

3. Onderbouwing bovenstaande visie/voorstel

3.1 Uitgangspunten visie Molenweide en Groene Oase zoals uitgesproken door de gemeente Zaanstad

- ✓ Het veenweidelandschap als basis
 - ✓ Openbaar maken en verbinden met het netwerk
 - ✓ Een groene verblijfsplek in de wijk
 - ✓ Maak de kinderboerderij levensvatbaar
 - ✓ Geef de Molenweide de uitstraling van een pocketpark met nieuw meubilair en paden
- ✓ Wordt afgedekt door dit voorstel

3.2. Samenvatting mening wijk en elementen gemeente

Wenselijke elementen <ul style="list-style-type: none">✓ Versterken van de natuurlijke oevers✓ Natuurprogramma toevoegen✓ Buurtterras✓ Uitbreiden speeltoestellen Groene Oase✓ Picknickweide met fruitboompjes✓ Parkmeubilair toevoegen	Onbesliste elementen <ul style="list-style-type: none">• Steiger✓ Brug naar Eline Vereplantsoen• Toevoegen (drijvend) natuureiland✓ Natuurlijk spelen verbeteren✓ Openbare route• Erf aanpassen met haag en hekwerk• Kanoverhuursteiger
Minder/niet wenselijke elementen <ul style="list-style-type: none">• Eilanden maken• Sporttoestellen voor calisthenics• Fietsparkeren en parkentrees	Aandachtspunten <ul style="list-style-type: none">✓ Sociale veiligheid van het terrein (hangjeugd, zwervers)✓ Veiligheid van de dieren moet gewaarborgd zijn✓ Ontmoetingsplek voor de wijk✓ Toegankelijkheid verbeteren✓ Kinderboerderij behouden/ versterken

- ✓ Wordt afgedekt door dit voorstel

3.3 Swot Wijkboerderij de Veldmuis

<p>Sterke elementen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Buurttuinen • kids van Dynamica (scholen participatie) • Ontmoetings-locatie buurtbewoners • Evenementen Halloween, Zomerfeest... • Ecologische enclave (oevers varkensweide o.a.) • Locatie: centraal in de wijk, cultuurhistorisch waardevol, natuur, water • Sociale functie wijkboerderij m.b.t. werk en (re)integratie/participatie 	<p>Zwakke elementen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Organisatie/bestuur continuïteit • Financiële positie onzeker • Geen vaste dagelijks beheerder • Matige staat delen van de Veldmuis bebouwing • Pacht niet goed geregeld
<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ecologisch verantwoorde ontmoetings-locatie voor de buurt • 7 dagen gedurende de dag open 	<p>Bedreigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Financiële positie 2023 onzeker

3.4 Benodigde grondoppervlak

De claim die de gemeente nu legt op de zuidelijke graslanden, betekent een halvering van de oppervlakte grasland. Het heeft tot gevolg dat de varkens en de helft van de geiten en schapen weg moeten. Daarmee valt de levensvatbaarheid van de wijkboerderij weg. De boerderij biedt nauwelijks meer werk voor de vrijwilligers en de boerderij wordt tevens veel minder aantrekkelijk voor bezoekers. De knelpunten kunnen niet opgelost worden door het overblijvende grasland op te hogen. De lagere delen leveren in natte zomers voldoende gras en de drogere delen in de winter.

3.5 Vrijwilligers

De Veldmuis kent c.a. 70 actieve vrijwilligers (jong(11) tot oud (79!)), statushouders, Wajongers, WAOers, en andere mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Als het aantal dieren sterk vermindert vallen ook de werkzaamheden voor al deze mensen grotendeels weg.

3.6 Waardevolle natuur

Op dit moment is de natuurwaarde van het terrein al hoog. Doordat er jaarrond veel voedsel en dekking aanwezig is, komen er veel soorten vogels (vaak in relatief groot aantal) voedsel zoeken, rusten en slapen. Ook op de trek en in de winter zijn er veel vogels te vinden. Het is bijzonder dat er midden in de stad bijvoorbeeld zoveel watersnippen en bokjes (een kleine snippensoort) te zien zijn. Dat geldt ook voor soorten als waterral en ijsvogel. Op wijkniveau is de waarde van het terrein daarom voor vogels zeer groot (ook voor de meer gewone soorten) en zelfs op landelijke schaal is het terrein van belang vanwege het voorkomen van soorten die achteruitgaan.

Ook de plantengroei is van landelijke en zelfs internationale betekenis door het voorkomen van bloemrijke graslanden met brakwatersoorten. Dat is natuur die in West-Europa steeds schaarser wordt. Op het terrein van de Veldmuis groeien meerdere soorten die op de Rode Lijst staan van soorten die zeldzaam of bedreigd zijn. De bloemrijkdom trekt op haar beurt ook veel insecten aan. De bijzondere vegetaties zijn afhankelijk van op de natuur afgestemd beheer. Daarbij spelen de geiten en schapen, maar vooral de varkens een belangrijke rol. Zonder de beweiding met deze dieren zouden veel soorten verdwijnen. Zo is bekend dat de meeste brakwatersoorten verdwijnen als er uitsluitend gemaaid wordt. Ook is er nu een bepaalde mate van zonering binnen het terrein van zeer druk met bezoekers tot aan delen waar minder vaak mensen komen. Ook dat heeft met de actuele manier van beweiding te maken. Wat tevens weer een positieve invloed heeft op het voorkomen van sommige vogelsoorten.

Kortom: het terrein is nu letterlijk een natuuroase in de stad. Veel bezoekers kunnen die natuur van dichtbij ervaren en waarderen dit zeer. Bovendien: met eenvoudige middelen is de kwaliteit van de natuur nog aanzienlijk te versterken. Meer detailinformatie over dit onderwerp is bij de Veldmuis op te vragen.

3.7 Stakeholders

Naaste omgeving

- De molen Jozua; in-stand houden als werkend monument
- Buurtbewoners als de familie Dupon; rust behouden, geen grote direct aan hun perceel grenzende passanten, behoud uitzicht.

Naaste bewoners

- Zaanse Helden; toegang tot extern groen
- Kapelhof; rust behouden geen aanlegsteiger en hangtypes
- Ipendamstraat; rust behouden geen parkeer overlast
- Woutertje Pietersestraat; rust maar ook korter toegang tot groengebied

Overige wijkbewoners

- (zie inventarisatie projectteam gemeente)

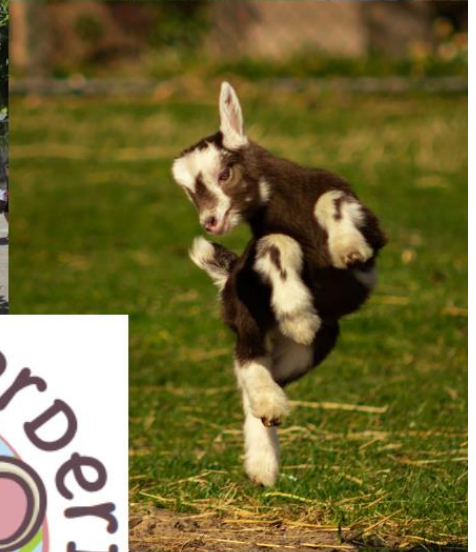
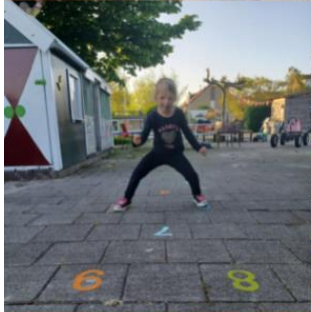
Wijkboerderij de Veldmuis

- Vrijwilligers: willen voldoende werk voor 4 uur werk per dag. Het is de uitdaging voor verschillende soorten werk te zorgen (dieren, groen en natuur, bouw/klussen, theehuis/horeca, educatie, evenementen, enz.)
- Dieren: dieren leven volgens de eisen van dierenwelzijn, mogen op de boerderij blijven totdat ze doodgaan (goede oude dag)

3.8 Elementen uit eindscenario 14/12/2022

✓ Wordt afgedekt door dit voorstel

- ✓ Nieuwe openbare route over de Groene Oase en het eiland van de kinderboerderij (gedurende de dag)
- Terrein van de kinderboerderij aanpassen en afsluitbaar maken met haag/hek/watergang
- ✓ Toevoegen van een nieuwe voetgangsbrug naar Eline Vereplantsoen
- ✓ Wijkboerderij uitbreiden met een buurtterras/ passende horeca
- ✓ Speeltoestellen toevoegen/vervangen Groene Oase eiland
- Kleine nieuwe steiger aan Groene Oase eiland
- ✓ Picknickweide met fruitbomen
- ✓ Parktoegangen (4x) met fietsparkeren(bij 3 entrees)
- ✓ Parkmeubilair toevoegen (bankje, prullenbakken, verlichting)
- ✓ Natuurlijke vriendelijke oevers en natuurlijke elementen

Dit is onze Visie op de toekomst van het Molenpark en de Groene Oase.
 December 2022, Wijkboerderij de Veldmuis

